

TVANGSEKTESKAP - en kriseguide

Av Hege Storhaug, 2000 - hege.storhaug@c2i.net

Oppdatert 16.mai 2002

En takk til Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening for økonomisk støtte til utarbeidelsen av dette temaheftet.

NB: Heftet kan skrives ut her, eller fås gratis i hefteform ved henvendelse til:

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger

Langesgt 1

0165 Oslo

tlf 22 11 10 17

faks 22 11 05 13

<u>Å HJELPE SEG SELV</u>	3
<u>KAPITTEL 1: TENK DEG GODT OM!</u>	4
<u>1.1 Hvis konflikter</u>	4
<u>1.2 På "ferie"</u>	5
<u>KAPITTEL 2: KRISESITUASJONER I NORGE</u>	6
<u>2.1 Kriser</u>	6
<u>Ungdom i krise</u>	6
<u>Finn støtte</u>	7
<u>Politi</u>	8
<u>2.2 Akutte kriser</u>	8
<u>Under 18 år</u>	8
<u>Over 18 år</u>	9
<u>2.3 Megling</u>	9
<u>2.4 På reise ut av Norge</u>	10
<u>Sjekkliste</u>	10
<u>KAPITTEL 3: KRISESITUASJONER I UTLANDET</u>	11
<u>3.1 Rettigheter ved opphold i utlandet</u>	11
<u>Dette kan gjøres</u>	12
<u>Pass</u>	12
<u>Ikke norsk statsborger</u>	12
<u>3.2 Kriser i utlandet - hvor får jeg hjelp?</u>	13
<u>I Pakistan</u>	13

Little Norway	13
Adresser	13
I Pakistan	13
I Marokko	14
I Tyrkia	14
I Irak	15
I India	15
I Somalia	15
E-post i Norge	16
KAPITTEL 4: HVA SIER LOVEN OM EKTESKAP?	16
4.1 I Norge	16
Tvang = straffbart	17
Telefon-ekteskap	17
4.2 Ekteskap og skilsmisse i andre land	17
I Pakistan	17
I Marokko	18
I Tyrkia	19
I Irak	20
I India	20
Hinduer	21
Muslimer	21
I Somalia	21
4.3 Islamsk lov	22
Tvangsekteskap	22
Hvem kan gifte seg med hvem?	22
Nektes skilsmisse	23
4.4 FN'S erklæring om menneskerettighetene	23
KAPITTEL 5 : DEN DREPENDE ÆREN	24
5.1 En eldgammel ide	24
Ikke religion	24
5.2 Skape frykt	25
5.3 Æren råder	25
5.4 Frigjøring	26
5.4 Æresdrap	26
KAPITTEL 6: ARRANGERT EKTESKAP	27
6.1 Hvorfor arrangert ekteskap?	27
6.2 Hente-ekteskap	28

6.3	<u>Giftermål i ung alder</u>	29
6.4	<u>Tvangstradisjon</u>	29
	<u>Avskrekker barna</u>	29
6.5	<u>Mvtene</u>	30
6.6	<u>Diskriminerende tradisjon</u>	31
6.7	<u>Norsk historie</u>	32
6.7	<u>Bryllupsnatten</u>	33
	<u>Frigjøringen</u>	33
	<u>KAPITTEL 7: "DU KAN FÅ DET KJEMPEGODT!"</u>	34
	<u>"De ville det beste for meg"</u>	34
	<u>"Fortjener å få det godt"</u>	35
	<u>FOR DEG SOM VIL LESE MER</u>	35

Å hjelpe seg selv

Mange jenter og gutter i Norge blir giftet bort mot sin vilje. Noen utsettes for fysisk vold, andre blir presset og manipulert over lang tid inntil de gir etter og "frivillig" sier ja til å bli giftet bort. De opplevde at de ikke hadde noe annet valg. Ungdom som utsettes for slike overgrep, har røtter i land der tradisjonen med arrangert ekteskap praktiseres.

Større eller mindre grad av tvang om å inngå ekteskap kan vi ikke tolerere i dagens Norge. *Alle skal kunne gifte seg med den de vil, og alle har krav på å bli beskyttet av lovverket vårt som forbyr tvang og andre former for overgrep.* For at unge i dagens Norge skal kunne få oppfylt disse rettighetene, har vi laget dette temaheftet.

Arrangert ekteskap er en tradisjon som innebærer større eller mindre grad av tvang. Arrangert ekteskap kan kalles en tvangstradisjon. Fordi idet ei jente eller en gutt sier nei til å bli giftet bort, kan det utløse press fra familien og omgivelsene. Mange unge våger ikke å sette seg opp mot tradisjonen og velge å gifte seg med den de selv vil. Noen tenker at det er riktig å følge tradisjonen, for det har alle andre i familien gjort. Noen er redde for at de kan miste familien sin dersom de sier nei til arrangert ekteskap. Andre igjen frykter at de vil bli mishandlet hvis de protesterer mot å bli giftet bort, og mange forteller at de er redde for å bli drept hvis de nekter å følge familiens vilje.

De som ønsker å velge partner selv, vel vitende at de risikerer å miste familien sin og leve med trusler, våger kanskje ikke å ta skrittet ut. For er det støtte å få i det norske samfunnet for dem som trenger hjelp i en krisesituasjon? Alt for mange tror ikke det, og historiene om de som *ikke* fikk hjelp i barnevernet eller på sosialkontoret og så videre, de historiene kjenner mange unge til.

Men det fins hjelp å få. Norske myndigheter og frivillige organisasjoner blir flinkere og flinkere til å hjelpe ungdom som sliter med press om å bli giftet bort. Kunnskapen om problematikken øker jevnt og trutt, og hjelpetiltakene blir stadig flere og bedre. Likevel er det svært viktig at du som er ung og i problemer, vet hvor du kan få hjelp, hvilken hjelp du kan få, og hva du ikke bør gjøre når krisen rammer deg.

Det er også smart å ha kunnskap om tema knyttet til arrangert ekteskap. Den som har kunnskap er det vanskeligere å presse og lure. Tema som det lønner seg å vite noe om, er for eksempel: Hva handler tradisjonen arrangert ekteskap egentlig om? Hva menes med ære? Hva sier lovene våre om ekteskap og skilsmisse? Hvilke rettigheter har jeg i min families hjemland?

Dette heftet er først og fremst rettet til deg som ønsker å hjelpe deg selv. I tillegg er informasjonen nyttig for alle som prøver å forstå og hjelpe ungdom i problemer knyttet til arrangert ekteskap. Da tenker vi særlig på lærere, barnevernsarbeidere, og personell innen helse- og sosialinstitusjoner.

Selvsagt vil ikke alle foreldre som praktisere arrangert ekteskap, tvangsgifte barna sine eller begå fysiske overgrep dersom barna nekter å gifte seg arrangert. Men mange foreldre gjør det, og dette heftet har som utgangspunkt å *gi informasjon til de unge som trenger det*. Vi retter oss ikke mot deg som har frihet til å velge partner selv. Likevel kan dette heftet være nyttig for deg også. For du har kanskje en venn som ikke nyter den friheten du har, en venn som kan trenge både råd og konkret hjelp.

Alle kan trenge hjelp i vanskelige situasjoner i livet. Dette temaheftet er én hjelper. De beste hjelperne er likevel mennesker som vet hvordan problemer kan løses. På de neste sidene vil du få vite hvor dine hjelpere kan finnes.

KAPITTEL 1: TENK DEG GODT OM!

1.1 Hvis konflikter

Hvis du er i gifteklar alder (15 år og eldre), og det er konflikter mellom deg og din familie, *unngå* å bli med til dine foreldres hjemland. Med konflikter mener vi:

1. Familien din synes du er "for norsk".
2. Familien din har over lengre tid planlagt å gifte deg bort, men du vil ikke gifte deg.
3. Du ønsker videre skolegang.
4. Du har kjæreste og familien din vet/kan vite det.

Hvorfor skal du ikke bli med? I mange land der arrangert ekteskap er en sterk tradisjon, er respekten for menneskerettigheter svært lav. Ofte er rettssikkerheten nærmest fraværende, og korrupsjon er utbredt. Vold mot både barn, unge og kvinner er mer eller mindre akseptert av både vanlige folk og myndigheter.

Det er derfor ingen grunn til å forvente at du skal få beskyttelse av landets myndigheter eller andre hvis noen forgriper seg på deg.

Dette gjelder særlig for Pakistan, hvor en jente/kvinnens rett til liv ofte avhenger av at hun følger tradisjonen med arrangert ekteskap og adlyder familiens overhoder. I tilnærmet grad gjelder dette også for områder i Tyrkia, Marokko, India, Iran, Irak, Somalia, Albania, Makedonia, Kosovo og land i Midtøsten. På landsbygdene i disse landene følger ofte folk sine egne gamle "lover". Disse "lovene" er ofte svært undertrykkende. Det tas sjeldent hensyn til hva unge mennesker måtte ønske for eget liv og fremtid.

Dette betyr at du i langt større grad risikerer å bli giftet bort mot din vilje enn i Norge. Det betyr også at du risikerer å bli utsatt for frihetsberøvelse og vold, som å bli stengt inne, mishandlet og presset til å inngå ekteskap. Selv om du søker hjelp, er sannsynligheten stor for at du avvises både av familien din, naboer, politi og domstol. I utlandet risikerer du å komme i en situasjon der du er rettsløs på alle måter. I ytterste konsekvens kan du bli drept dersom du nekter å bli giftet bort. Derfor må du tenke deg godt om hvis et feriebesøk i familiens hjemland nærmer seg, enten du er jente eller gutt.

1.2 På "ferie"

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF) kjenner til både jenter og gutter som har blitt lurt med til familiens hjemland i den tro at familien skulle på "ferie" og besøke slektninger. Andre har opplevd å bli tvunget med på reisen. Her har du noen eksempler:

Jente, 17 år:

En jente på 17 år hadde vært i konflikt med foreldrene og brødrene over lengre tid fordi de mente hun var for "norsk". Hun ble med faren og broren til familiens hjemland. Reisen handlet om at de skulle bli venner, forklarte hennes far, og hun skulle bli bedre kjent med familiens kultur, sa han videre. Jenta var i tvil om hun kunne stole på faren, men følte at hun måtte gi han en sjanse, at hun var "utakknemlig og ulydig" dersom hun sa nei til å bli med. Idet de lander på flyplassen i farens hjemland, tar han fra henne passet, slår henne, og tar henne med til landsbyen sin. Uten mulighet til å rømme, holdes hun innestengt i lang tid, bankes opp konstant, og blir til slutt tvunget til å gifte seg med en mann i familien. Hun hadde ingen sted å søke hjelp, ingen familiemedlemmer eller naboer som var villige til å gripe inn selv om de visste at hun ble mishandlet. Hun visste også at på politistasjonen ville hun etter all sannsynlighet bli møtt med overgrep. Med livet som innsats rømte hun tilbake til Norge.

Gutt, 18 år:

En gutt på 18 år ble i lengre tid presset og truet av familien som mislikte at han hadde norsk kjæreste. Han ble slått av mannlige familiemedlemmer, og stengt inne i perioder. Familien ville at han skulle gifte seg med en kusine i hjemlandet deres. Gutten stod imot presset, men konsekvensene var at han ikke fikk skolegang, jobb eller være sammen med venner. I håp om å endre situasjonen, sa han derfor ja til å bli med på ferie til familiens hjemland. Han håpte at ved å vise denne velviljen, ville han bli behandlet bedre når han kom hjem til Norge igjen. Han tok feil. I familiens hjemland la moren seg "syk", og sa at hun kom til å dø, og at det eneste som kunne hjelpe henne var at han giftet seg med datteren til søsteren sin. Alle menn i familien presset og truet gutten inntil han ikke orket mer. Han så ingen annen utvei enn å bli giftet bort, og tenkte at han fikk løse problemene tilbake i Norge igjen. Han har nå prøvd i flere år å få støtte

av familien til å skille seg. Det får han ikke, og lever nå alene, utstøtt av familien fordi han nekter å leve sammen med kusinen.

Jente, 15 år:

En jente på 15 år hadde hatt mye problemer hjemme fordi hun ville satse på utdannelse, og derfor ikke var villig til å bli giftet bort i ung alder. Hun visste at hennes foreldre vurderte en langt eldre mann som ektemann for henne. Derfor ville hun ikke bli med til foreldrenes hjemland på ferie. Hun var sta og sterk i lang tid, og fikk derfor mye juling. Da faren hennes inviterte henne med på en biltur til slektninger i England, dro hun i god tro. Men bilturen gikk ikke til England. Hun ble tatt med til en europeiske storby, dopet ned på sovemedisin, og satt på direktefly til farens hjemland. Hun levde innestengt i over et år før hun klarte å rømme. Med familien og politiet etter seg, nådde hun med et nødskrik den norske ambassaden uten å bli innhentet. Ambassaden fikk sendt henne trygt tilbake til Norge.

For disse ungdommene ble "ferien" til et mareritt. Her er viktige spørsmål for deg som kan komme i en krisesituasjon: *Når er situasjonen min så vanskelig og utrygg at jeg bør søke hjelp? Hvor kan jeg få hjelp når jeg er redd for at en "ferie" kan føre til at jeg giftes bort? Og hvilken hjelp kan jeg få?*

KAPITTEL 2: KRISESITUASJONER I NORGE

2.1 Kriser

Med krise mener vi:

1. Du avviser en kandidat som familien foreslår. Avslaget ditt aksepteres ikke og presset om å inngå arrangert ekteskap øker.
2. Du har vært utsatt for sterkt press over lang tid, og tidspunkt for inngåelse av ekteskap nærmer seg. Du føler at du må handle.
3. Du frarøves mer og mer frihet for å forhindre at du blir "for norsk". Du holder ikke ut situasjonen lenger.
4. Du har prøvd alle muligheter for å få dine foreldre til å forstå at du ikke vil giftes bort. Du innser at du aldri vil oppnå forståelse.
5. Kandidaten som er utpekt for deg er på vei til Norge og bryllupet står for døren.
6. Kandidaten som er utpekt for deg er i Norge, og dere skal snart undertegne ekteskapskontrakt.
7. Det planlegges reise til din families hjemland.

Ungdom i krise

Vi kan dele ungdom i krise i fire grupper:

1. Du som mener at det er umulig å unngå å bli giftet bort arrangert. Du prøver å utsette inngåelse av ekteskapet for å kunne fullføre skole og utdannelse. Kanskje du opplever så stor grad av håpløshet, at du tenker at det er like godt å få det overstått; "jeg kan ikke gjøre noe fra eller til. Skjebnen min er å bli giftet bort".

2. Du som er i tvil om du vil følge tradisjonen, men som ikke vil fortelle dette til familien, og kanskje heller ikke til venner. Du har en følelse av at det er smart å ikke si det til noen, for det kan føre til bråk. Du tenker at tiden er på din side. Det er fremdeles flere år til ekteskapet skal inngås. Du håper at dersom du forsiktig påvirker mor eller andre i familien, vil de en dag forstå og akseptere at du ikke vil gifte deg arrangert.
3. Du som vet at du vil bli giftet bort, og som plages mye og ofte med tanken på å inngå arrangert ekteskap. Du prøver gjerne å fortrenge sannheten, men tankene og frykten innhenter deg ofte. I perioder er du ulykkelig, deprimeret, og lukker deg inne i deg selv. Du forteller ingen andre hva som plager deg, fordi du opplever at ingen kan hjelpe deg likevel.
4. Du som ikke vil følge tradisjonen. Selv om du er sikker i din sak, vil du ikke fortelle det til familien, vel vitende at få familier vil akseptere et slikt valg. Men kanskje du vil dele tankene med venner eller andre du stoler på. Selv om du er bestemt på at du ikke vil følge tradisjonen, er du likevel ofte fortvilet og føler deg på mange måter hjelpeløs. Du vet nemlig at en dag må sannheten legges på bordet, og du forventer da å møte bråk, vold eller å bli utstøtt.
5. Du som har tatt valget om å velge partner selv, og som er klar for å søke hjelp. Men du vet ikke hvor du kan søke hjelp og hvilke former for hjelp du kan få.

Finn støtte

Hvis du vet at du ikke får forståelse hos foreldrene dine, er det andre i familien du stoler mer på? En bror, søster, tante, eller onkel? Å finne en som vil støtte deg, er en god strategi. Du er ikke alene lenger, og dere kan planlegge hvordan problemet kan legges frem for resten av familien.

Hvis du mener ingen vil støtte deg, eller at støtte ikke vil påvirke foreldrene dine, er det best å søke hjelp på utsiden av familien. Støtte kan du finne hos en god venn, en lærer, eller andre du stoler på. Ved å snakke med andre om det som plager deg, er det lettere å få oversikt over hvilke behov og muligheter du har.

Råd: Selv om du mener at situasjonen er låst og at det ikke nytter å endre planene om ekteskap for deg, skaff deg hjelpere som du kan snakke med. Sammen kan dere sjekke ut muligheter for hvordan du kan ivareta fremtiden din. Hvis du ikke våger, er det heller ingenting å vinne.

Her kan du som er under 18 år søke råd og støtte:

1. Lærer, rådgiver, sosiallærer eller rektor på skolen. Kanskje han eller hun kjenner til andre unge som har eller har hatt samme problem og vet hvilke muligheter det fins på hjemstedet ditt.
2. Barnevernet kan hjelpe med både råd og samtaler mellom deg og familien din. Dersom du ikke vil at de skal snakke med familien din, kan du pålegge dem taushetsplikt. Det vil bli respektert dersom du ikke er utsatt for grov omsorgssvikt og vold. Da skal barnevernet ta over omsorgen for deg, og plikter å informere familien din om dette.
3. SEIF: Du kan skrive, ringe eller møte opp på kontoret. Vi kan hjelpe deg med å sortere ut hvilke problemer du har og finne frem til praktiske og konkrete løsninger.

4. Du kan også ringe informasjonstelefonen om tvangsekteskap på nummer 815 55 201 (i regi av Oslo Røde Kors Internasjonale senter, ORKIS).

For deg som har fylt 18 år og derfor er myndig, gjelder de samme rådene som ovenfor, med unntak av barnevernet. Du skal henvende deg på nærmeste sosialkontor.

Råd: Når du skal søke hjelp for første gang hos barnevernet eller på sosialkontoret, ta alltid med en voksenperson som kjenner alvoret i situasjonen din. Da står du sterkere dersom du skulle bli møtt med manglende forståelse.

Politi

Dersom dine problemer handler om kriminelle forhold, som at du er under sterkt press om å inngå arrangert ekteskap, at du fysisk mishandles eller at du stenges inne, kan dette meldes til politiet. Da kan politiet ta kontakt med familien din og gi dem en advarsel. En advarsel kan roe ned situasjonen. Du kan også anmelde familien din, noe som medfører etterforskning og eventuell rettssak. SEIF og andre frivillige organisasjoner samarbeider med flere advokater som har spesialisert seg på saker som handler om rettsikkerheten til innvandrerungdom. Vi kan formidle advokathjelp til deg.

2.2 Akutte kriser

Med akutt krise mener vi:

1. Det er bare timer eller dager til du og familien skal reise til hjemlandet for å gifte deg bort. Du vet at du ikke kan endre planene deres.
2. Det er bare timer eller dager til du skal undertegne ekteskapskontrakt her i Norge. Du vet at du ikke kan endre planene deres.
3. En krangel mellom deg og din familie har ført til at du frykter grove overgrep som fysisk vold eller frihetsberøvelse.
4. Mentalt er du så utkjørt av press at du holder på å knekke sammen. Du har ingen tro på at du når frem med dine tanker og meninger. Du må bort!

Råd: Det lønner seg å søke hjelp før krisen blir akutt. Når krisen er akutt, er det større sjanser for at du kan bli utsatt for overgrep, og det er mindre sjanser til å oppnå forsoning med familien din på et senere tidspunkt.

Under 18 år

En akutt krise betyr at du må rømme hjemmefra. Det er tryggest å søke beskyttelse på kriesesenteret på hjemstedet. Selv om kriesesenter er et tilbud til dem som har fylt 18 år, vil du bli tatt i mot. Hvis du ikke er trygg på hjemstedets kriesesenter, vil du få tilbud om å dra til et kriesesenter i en annen by.

Foreldrene dine har omsorgen for deg, og myndighetene plikter å informere dem om

situasjonen. Men hvis du er fysisk truet, eller du er i akutt fare for å bli sendt ut av landet for å giftes bort, kan barnevernet ta over omsorgen for deg umiddelbart. Da vil ikke familien din eller andre få informasjon om hvor du er og hvilken hjelp du får videre.

Hvis det ikke er mulig å oppnå forståelse og enighet mellom deg og familien, er dette tilbud du kan få:

1. Nytt bosted, enten ungdomshjem, egen hybel, spesielle botilbud for innvandrerdømt i krise, eller fosterhjem.
2. Økonomisk støtte av barnevernet til du er 18 år. Du kan få støtte helt frem til du er 23 år dersom du ønsker det.
3. Hjelp til å fortsette skole/utdannelse.
4. Støttekontakt.
5. Dersom det er fare for at familien din vil oppspore deg og true deg, kan du få nytt navn, hemmelig adresse og hemmelig telefonnummer.
6. Sikkerhetsalarm koblet til politiet dersom du frykter fysiske overgrep.
7. Dersom familien har truet med å drepe deg, og det er grunn til å tro at truslene er sanne og at familien din ikke vil gi seg før de har funnet deg, kan du få hjelp til å flytte til et annet land og etablere deg der. Dette har vært løsningen for flere unge de siste årene.

Noen sosial- og barnevernskontor kjenner ikke til hvor alvorlige konflikter mellom innvandrerdømt og familien kan være. Det er et faktum at sosialarbeidere og andre ofte har tolerert overgrep mot barn og unge i innvandrerdømt familier, overgrep de ikke ville tolerert i norske familier. Dette skyldes først og fremst usikkerhet på å blande seg inn i familier med annerledes religiøs og kulturell bakgrunn.

*Men **alle** barn og unge i Norge skal ha de samme rettigheter og den samme beskyttelsen. Hvis du opplever at problemene dine ikke blir tatt på alvor, kontakt oss i SEIF og vi vil hjelpe deg slik at du får den støtten og beskyttelsen som du har krav på.*

Over 18 år

Det samme tilbudet gjelder stort sett for deg som er over 18 år. Forskjellen er at barnevernet ikke kobles inn, og fosterhjem vil ikke være aktuelt. Sosialkontoret plikter å hjelpe deg.

2.3 Megling

De aller fleste barn og foreldre er glad i hverandre. Da er det svært vondt å skulle bryte med hverandre. Det kan likevel være nødvendig med et brudd når konfliktene er alvorlige og fysisk truende. Når familier bruker uttrykk som at ”han/hun er død for oss”, er det et klart tegn på at det nytter lite med samtaler og megling.

Men etter en kortere eller lengre periode med avstand, har begge parter fått tid til å tenke seg om. Da kan det være lettere å snakke sammen igjen med en tredjeperson til stede.

Mange unge tror at meningen med megling er at de, nærmest for enhver pris, skal bli venner med familien igjen og flytte hjem. Det er ikke målet. *Målet er å prøve å få til en forståelse mellom deg og familien, slik at dere på sikt kan få best mulig kontakt.*

For de fleste unge er smerten ved savnet etter foreldrene og søsken vond å leve med. Derfor er det som regel verdt å forsøke å megle. Dersom meglingen resultere i full forsoning, er det flott. Skulle megling ikke føre frem, er det en trist og vond realitet som både du og familien din må forholde dere til.

I noen tilfeller er megling uaktuelt, det vil si når familien din klart uttrykker at de ikke vil endre sitt mål om å gifte deg bort. Samtidig er de etter all sannsynlighet også villige til å bruke vold for å få gjennom viljen. Hvis familien din har lite kontakt med det norske samfunnet og er sterkt knyttet til hjemlandet og likesinnede her, er det ofte liten grunn til å tro at de vil gi opp ønsket om å gifte deg bort.

Råd: Både SEIF og ORKIS tilbyr megling mellom ungdom og deres familier. Ta kontakt med oss og vi kan sammen finne ut om det er verdt å forsøke å megle mellom deg og din familie.

2.4 På reise ut av Norge

Hvis du lever under et konstant press om å giftes bort, eller det er store konflikter mellom deg og familien fordi de mener at du er ”for norsk”, er det et generelt råd å *ikke bli med på ferie til dine foreldres hjemland. Du bør heller ikke bli med på reiser ut av Norge.* Flere unge har blitt lurt med på ferie til et annet land enn familiens hjemland. Først under mellomlanding på en internasjonal flyplass, forstod de at planen var å dra til familiens hjemland for å gifte han/henne bort.

Det er også god grunn til å være skeptisk til å reise på utenlandsferie dersom:

1. Dine søsken er giftet bort arrangert.
2. Du vet at det generelt i familien din ikke aksepteres at man velger partner selv.

Selv om det er konflikter mellom deg og familien din, kan du likevel ha lyst til å reise. Du vil kanskje prøve å gi familien en sjanse - vise at du stoler på dem. Eller du vil besøke en du er glad i, delta i en begravelse, og så videre.

Dersom du velger å reise, må du ta alle forhåndsregler før du drar. Vi har laget en sjekkliste for deg – et sikkerhetsnett – slik at du står best mulig rustet til å hjelpe deg selv hvis du kommer i en krisesituasjon i utlandet:

Sjekkliste

- Informer muntlig og skriftlig minst to personer (hjelpere) om at du drar. Det kan være læreren din og en venn. Det er viktig at minst én av dem er en voksenperson. Vær åpen om at du er redd for å dra. Da er det større sjanse for at du raskt får hjelp hvis noe skjer med deg.
- Gi hjelperne dine skriftlig informasjon om:

1. Når du drar og når du kommer hjem til Norge.
2. Adressen der du skal oppholde deg.
3. Navn på hvem du skal oppholde deg hos.
4. Ta kopi av den første sidene i passet ditt.

Hvis mulig, ta med dette heftet hvor du finner den mest sentrale kriseinformasjonen.

Ta med viktige telefonnummer: Til ambassaden, politiet på hjemstedet ditt, SEIF, ORKIS, hjelperne dine i Norge, og de som kan hjelpe deg i din families hjemland (eksempelvis krisesenter som er nevnt i kapittel 3).

Informer den norske ambassaden/konsulatet før du reiser om: Hvem du er, hvor du skal, hvem du skal bo hos, hvor lenge du blir borte og hvorfor du er redd. Fortell hvem som er dine hjelpere i Norge og hvor de kan treffes.

Hvis det ikke er ambassade eller konsulat i landet du skal reise til, benytt denne adressen til Utenriksdepartementet: post@mfa.no. Du kan også ringe til konsulatavdelingen i Utenriksdepartementet på telefon +47 22 24 90 90.

Lag et dobbelt sett med kopi av passet ditt som du tar med på reisen. Gjem kopiene på to forskjellige steder.

Ta med ekstra penger som kan komme til nytte dersom du må rømme og trenger offentlig transport eller annet. Gjem pengene.

Er du under 18 år, informer barnevernet om situasjonen. Da er det langt enklere og raskere for barnevernet å ta over omsorgen for deg hvis du utsettes for overgrep, og for norske myndigheter generelt å hjelpe deg.

Vi vil igjen understreke følgende: Dersom du har den minste mistanke om at det planlegges ekteskap for deg, eller at reisen handler om å plukke av deg "norsk oppførsel", gjør alt for å bli i Norge. Les neste kapittel, og du vil forstå hvorfor vi ber om å ta denne oppfordringen alvorlig.

KAPITTEL 3: KRISESITUASJONER I UTLANDET

3.1 Rettigheter ved opphold i utlandet

Når du oppholder deg i dine foreldres hjemland, oppfattes og behandles du av myndigheter i mange land som borger av landet. Det betyr at landets lover gjelder for deg selv om du er norsk statsborger. Dette skyldes at du har tilknytning til landet gjennom dine foreldre.

Lovverk og tradisjoner i land i Asia og Afrika, og i enkelte europeiske land, er ofte svært kvinnediskriminerende og tar lite hensyn generelt til grunnleggende menneskerettigheter. I tillegg er det mye korrupsjon innen politi og rettsvesen. Den som har penger og kontakter kan kjøpe det meste, for eksempel falske ekteskapskontrakter, skilsmissegodkjenninger og dødsattester. Skulle du komme i konflikt med familien din, kan du derfor regne med store problemer.

Norske myndigheter har ikke politimyndighet i andre land. Dette betyr at dersom du ringer ambassaden vår eller noen i Norge og ber om hjelp fordi du er i en krisesituasjon, kan ikke ansatte i utenrikstjenesten vår, med norsk lov i hånden, fysisk hjelpe deg i sikkerhet. De har ikke lov til det på grunn av internasjonale avtaler som sier at et land kan ikke blande seg inn i et annet lands indre forhold.

Dette kan gjøres

Men norske myndigheter kan omgå disse hindrene:

1. Ambassaden kan benytte seg av lokalt ansatte og andre kontakter i landet som kan hjelpe i det skjulte.
2. Myndighetene her hjemme kan presse gjenværende familie til å bringe deg tilbake til landet vårt.
3. Myndighetene kan forhandle på dine vegne med myndighetene i dine foreldres hjemland.

Men hvis dette ikke lykkes, står du igjen med bare en mulighet:

Du må selv ta det vanskelige skrittet og planlegge flukt til ambassaden eller tilbake til Norge, en flukt som kan koste deg livet dersom du blir stoppet. Dette synes kanskje både ubarmhjertig og uriktig, men likefullt er det virkeligheten.

Pass

Mange unge som har vært utsatt for tvangsopphold i utlandet, har blitt fratatt passet av familien. Å bli fratatt passet er mer en regel enn unntak. Ambassaden kan gi deg nytt pass. Dersom du er under 18 år, sier loven at ambassaden ikke kan gi deg nytt pass uten tillatelse fra foresatte eller barnevernet (dersom barnevernet har omsorgen for deg). Men ambassaden vil bryte slike regler dersom du er i en alvorlig og truende situasjon.

Ikke norsk statsborger

Hvis du ikke er norsk statsborger, men har lovlig opphold i Norge, er det vanskeligere for norske myndigheter å hjelpe deg når du er i krise i dine foreldres hjemland. Men myndighetene vil alltid vurdere hvert enkelt tilfelle. Dette betyr at du kan hjelpes hjem til Norge dersom du klarer å ta deg frem til ambassaden. Selv et nytt pass kan ordnes. Hensynet til ditt liv og sikkerhet vurderes som viktigere enn regler og avtaler mellom landene.

Som du nå forstår, kan det være svært vanskelig for norske myndigheter å hjelpe deg i utlandet, uansett om du er norsk statsborger eller ei. Derfor er det så viktig at du gjør alt du kan for å holde deg i Norge når press om å inngå ekteskap henger over hodet ditt.

3.2 Kriser i utlandet - hvor får jeg hjelp?

I Pakistan:

En rekke jenter og gutter har opplevd å bli tvunget til å inngå ekteskap under opphold i Pakistan. De har som regel blitt innestengt og avskåret fra all kontakt med omverdenen inntil de har akseptert å gifte seg. Mange forteller at de i denne perioden, som i noen tilfeller dreier seg om flere år, *ikke én eneste gang* hadde muligheten til å ta en telefon eller sende noe brev. De hadde også lite informasjon om området de befant seg i, slik at mulighetene for å rømme var små.

I avsnittene under finner du informasjon som kan hjelpe deg, hvis du skulle klare å rømme.

Little Norway

De fleste innvandrere fra Pakistan har sine røtter i et landsbyområde ved byene Kharian og Gujrat som mange kaller "Little Norway". Herfra går det busser nesten døgnet rundt til hovedstaden Islamabad (her ligger den norske ambassaden og krisesenteret Bedari), og storbyen Lahore (her ligger krisesenteret Dastak). Bussturen tar ca. 3 timer til begge byene.

Ikke søk hjelp på politistasjonen i området. Politiet ser det som sin oppgave å overlevere kvinner tilbake til familien, og mener at unge kvinner som ikke adlyder etter å ha blitt banket opp, bør drepes. Det er heller ikke trygt på andre politistasjoner i Pakistan.

Adresser

Adresser og telefonnummer som det kan være nyttig å ha med seg før avreise fra Norge:

I Pakistan

Den norske ambassaden

Adresse: H.25, Str. 19, F-6/2, Islamabad.

Tlf: + 92 51 27 97 20/21

Faks: + 92 51 27 97 26

emb.islamabad@mfa.no

Krisesentre

Lahore: AGHS Legal Aid Cell

Adresse: 131 -E/1 Gulberg III.

Telefon: (042) 57 63 2 34/35 eller (042) 57 10 7 09

Faks: (042) 57 63 2 36 eller (042) 57 10 2 35

Her arbeider høyesterettsadvokatene Asma Jahangir og Hina Jilani. Sammen driver de krisesenteret Dastak. Dette krisesenteret er utsatt for angrep fra ekstremister som provoseres av deres arbeid for kvinners rettigheter. Derfor holdes adressen til Dastak hemmelig, og

krisesenteret flyttes med jevne mellomrom. Ved å oppsøke kontoret til AGHS, følges du til Dastak. Kontoret er åpent mellom 9.00 - 17.00, mandag til fredag.

Islamabad: *Bedari Women* er en kvinneorganisasjon som kan bistå med beskyttelse og blant annet rettslig hjelp.

Adresse: House 5B, street 13, F - 8/3

Telefon: (051) 25 12 96

Faks: (051) 28 20 14

Viktig! Det fins en rekke offentlige krisesenter i Pakistan, men de er ikke trygge. Ved flere anledninger har det blitt avslørt at personalet ved disse sentrene har utlevert kvinner til deres familier mot betaling. Derfor bør du heller oppsøke de nevnte private krisesentre som drives av kvinne- og menneskerettighetsorganisasjoner.

I Marokko

Majoriteten av marokkanere i Norge har sine røtter i området rundt byen Nador, ikke langt fra den algeriske grensen. Herfra går det tog og buss en gang i døgnet til hovedstaden Rabat, hvor den norske ambassaden ligger. Bussen er raskest, med avgang klokken 22.00, ankomst Rabat 05.00. Toget tar ti timer.

Den norske ambassaden

Adresse: 9 rue de Khénifra, Rabbat

Telefon: +212 37 76 40 84

Faks: +212 77 6 40 88

Krisesenter

Krisesenteret *Terres des Hommes* skal være det mest seriøse i Marokko. Senteret er privat:

Adresse: 23 bis, Boulevard Abdelatif Ben Kaddour, Casablanca

Telefon: 02 36 21 74

Faks: 02 36 69 85

Dette krisesenteret har et kontaktpunkt rett utenfor Rabbat, i Temara: Telefon: 7 74 14 33

Marokko er plaget med korrupsjon på alle nivåer i samfunnet. Kvinnens posisjon er svak. En kvinne bør derfor ikke ta sjansen på å søke hjelp på politistasjonen dersom hun er i konflikt med familien.

I Tyrkia

De fleste tyrkere i Norge har sine røtter i området rundt Konya i sørøst Tyrkia. Det er hyppige bussavganger fra Konya til Ankara. Bussruten har avganger hver time mellom ca klokken 07.00 - 21.00. Reisen tar tre timer.

Den norske ambassaden

Adresse: Kelebek Sokak no. 18, Gaziosmanpasa, Ankara.

Telefon: +312 447 86 90

Faks: +312 447 86 94

Emb.ankara@mfa.no

Krisesenter:

The Foundation for Women's Solidarity

Adresse: Mithatpasa cad 10/11, Ankara

Telefon: +312 286 8585

Kontakperson er *Dilara Demirbulak* som også kan treffes på mobiltelefon 532 356 5546.

Senteret er privat og skal være det mest profesjonelle krisesenteret i Tyrkia. Adressen til krisesenteret er hemmelig, men drar du til den nevnte adressen vil du bli henvist videre.

Offentlige krisesentre er generelt trygge i Tyrkia. Likevel anbefaler vi deg å benytte det ovennevnte senteret.

I Irak

Det er ikke ett spesielt område irakere og irakiske kurdere i Norge kommer fra. De fleste har røtter på landsbygdene. Som Pakistan og Marokko, er Irak et utrygt land dersom man er i konflikt med tradisjoner og sin egen familie. Ikke søk hjelp hos politiet. Du risikerer å bli møtt med overgrep.

Norge har et konsulat i Bagdad med lokalt ansatte. De plikter å hjelpe deg i en krise. Skulle du møte manglende forståelse, be om å bli satt i kontakt med Utenriksdepartementet i Norge (konsulatavdelingen).

Den norske ambassaden/Royal Norwegian Consulat General

Adresse: Hay al Wahdad, sec.609, street 14, al-Wakel building no.35, second floor, flat no. 5, Bagdad

Telefon: +964 17 17 1000

Faks: +964 17 17 1001

I India

India er et langt åpnere samfunn enn mange muslimske land, men også her risikerer du å møte sterk motstand dersom du gjør opprør mot tradisjoner og er i konflikt med familien din. I en krisesituasjon bør du snarest reise til New Dehli og be om hjelp på ambassaden.

Den norske amassaden/ Royal Norwegian Embassy

Adresse: 50 c Shantipath; Chanakyapuri, IND-110 021 New Delhi

Telefon: +91 11 68 73 532

Faks: +91 11 68 73 814

emb.newdelhi@mfa.no

I Somalia

Somalia er et svært ustabil og utrygt land. Lite fungerer med tanke på offentlige institusjoner. Du bør overhode ikke reise dit dersom du er i gifteklar alder.

Vi kjenner til flere somaliske jenter i Norge som har blitt lurt til Somalia av familien og dumpet der. De har måttet flykte tilbake til Norge på egenhånd under svært farlige forhold. Vi har verken ambassade eller konsulat i Somalia. Den nærmeste ambassaden som kan hjelpe deg ligger i nabolandet Etiopia.

Den norske ambassaden/Royal Norwegian Embassy (ambassade i Etiopia)

Adresse: Buna Road, Mekanissa, Addis Abeba,

Telefon: +251 1 71 07 99

Faks: +251 1 71 12 55

emb.addisabeba@mfa.no

E-post i Norge

Dersom du har tilgang til e-post, kan du alarmere norske myndigheter i Oslo direkte på denne adressen: post@mfa.no

KAPITTEL 4: HVA SIER LOVEN OM EKTESKAP?

4.1 I Norge

Et ekteskap er gyldig dersom begge parter er over 18 år når de gifter seg. I tillegg kreves det at begge parter gifter seg av fri vilje. Personer på 17 år kan søke Fylkesmannen om fritak fra aldersgrensen. Det skal meget spesielle grunner til at Fylkesmannen gir personer under 17 år tillatelse til å inngå ekteskap.

Ifølge Ekteskapslovens § 16, kan et ekteskap inngått under tvang erklæres ugyldig (annulleres) av domstolen. Denne loven ble innført 1.januar 1995 etter at norske myndigheter var blitt kjent med problemet gjennom en norsk-pakistansk jente som fortalte om sitt tvangsekteskap i avisen Dagbladet (8. november 1992).

I norsk historie har vi hatt tre rettssaker hvor tvangsekteskap er annullert. Alle sakene er fra 1990-tallet og handlet om tvangsekteskap av jenter som bodde i Norge. De tre jentene ble lurt med på ferie til foreldrenes hjemland.

Her er lovteksten om forbud mot tvangsekteskap:

§ 16. Ugyldighet.

Hver av ektefellene kan reise søksmål for å få kjent ekteskapet ugyldig dersom han eller hun er blitt tvunget til å inngå ekteskapet ved rettsstridig atferd. Adgangen til å reise søksmål bortfaller hvis sak ikke er reist innen seks måneder etter at ektefellen er blitt fri for tvangen. Søksmål kan ikke i noe tilfelle reises senere enn fem år etter ekteskapets inngåelse.

For å kunne få et tvangsekteskap annullert, må du reise søksmål innen 6 måneder etter at du er fri fra tvangen, eller senest 5 år etter at ekteskapet ble inngått. I en slik sak er ikke foreldre eller andre som har utført tvangen part i saken. *Det er du som ber myndighetene om å annullere*

ekteskapet, og det er en sak mellom deg og ektefellen din. SEIF kan hjelpe deg med advokat dersom du vil annullere tvangsekteskap.

Det er stor forskjell på en skilsmisse og en annullering av ekteskap. Annullering betyr at ekteskapet anses som ugyldig fra det tidspunkt det ble inngått - ekteskapet har aldri vært gyldig. En annullering skal ta kortere tid enn å søke skilsmisse. Ved skilsmisse må du gå gjennom en separasjonstid på ett år.

Tvang = straffbart

Den som tvinger noen til å gifte seg, kan straffes etter blant annet straffelovens § 222 ("Forbrydelse mod den personlige Frihed"), som gjelder ulike typer tvangsovergrep. Også medvirkning til tvang er straffbart. Det betyr for eksempel at en mor kan straffes hvis hun stilltiende aksepterer at faren tvangsgifter sønnen eller datteren. Ingen i Norge har hittil vært siktet eller tiltalt for å ha tvunget noen til å gifte seg.

Telefon-ekteskap

Det er ikke lovlig å inngå ekteskap over telefon under et ferieopphold i et annet land eller i Norge.

4.2 Ekteskap og skilsmisse i andre land

Lover om ekteskap og skilsmisse (familieretten), er den sentrale delen av islamsk rettssystem. Dette skyldes at familien anses som hellig og selve bærebjelken i et muslimsk samfunn.

Konservative og liberale krefter i den muslimske verden strider om hvilke rettsregler som skal gjelde i forhold til ekteskap og skilsmisse. De konservative har stort sett makten i dag, og de fleste *muslimske land har derfor lovverk som gir jenter og kvinner få rettigheter i spørsmål om ekteskap og skilsmisse.*

I Pakistan

I Pakistan er giftealderen for jenter 16 år og for gutter 18 år. Jenter giftes likevel ofte bort før lovlig alder ved at for eksempel fødselsattesten hennes forfalskes. De fleste har større respekt for tradisjoner enn lovverket.

Tvangsekteskap er forbudt, men folk tar sjeldent hensyn til loven. En mor som er imot at datteren eller sønnen skal tvangsgiftes, har derfor lite å stille opp med. Det er menns vilje som råder, og en mor kan risikere å bli utsatt for overgrep dersom hun protesterer mot et tvangsekteskap.

Kvinner har få skilsmisserettigheter. I den pakistanske ekteskapskontrakten – *nika nama* (punkt 18: *Whether the husband has delegated the power of divorce to the wife, if so, under what conditions?*), kan kvinnen få rett til skilsmisse på linje med mannen, men denne retten må nedtegnes og forklares av hennes mannlige familiemedlemmer eller hennes kommende ektemann. Svært få kvinner i Pakistan får denne skilsmisseretten. De må derfor søke skilsmisse ved dom dersom ektemannen ikke aksepterer kravet hennes om skilsmisse.

Hvis du som er jente skal inngå ekteskap i Pakistan, be om å få rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten. Med denne retten kan du kreve skilsmisse uten å måtte begrunne overfor domstol eller andre hvorfor du vil skille deg. Du har en automatisk rett til skilsmisse.

Dersom du ikke har denne retten, vil den pakistanske domstolen først gi deg skilsmisse hvis du kan bevise følgende:

1. ektemannen har vært borte i fire år og hustruen og ektemannens familie vet ikke hvor han er,
2. ektemannen har ikke forsørget hustruen de siste to årene,
3. ektemannen har giftet seg med en ny kvinne uten å innhente tillatelse fra myndighetene eller sin første hustru,
4. ektemannen er dømt til syv års fengsel,
5. ektemannen var impotent da ekteskapet ble inngått og er fremdeles impotent,
6. ektemannen har vært sinnssyk i minst to år eller lider av en kjønnsykdom,
7. ektemannen utsetter hustruen jevnlig for fysisk og/eller psykisk vold,
8. ektemannen lever et umoralsk liv og/eller tvinger hustruen til å leve et umoralsk liv,
9. ektemannen hindrer hustruen i å utøve religiøs praksis,
10. ektemannen har mer enn en hustru og behandler dem ikke likeverdige i henhold til Koranen og profeten Muhammeds praksis,
11. hustruen har utviklet så sterk aversjon og hat mot ektemannen at hun ikke av fri vilje kan leve sammen med ham,
12. ektemannen innrømmer at han føler det samme for hustruen som for sin mor eller søster.

Selv om du kan bevise både ett og flere punkt, er det overhode ikke sikkert at du får innvilget skilsmisse. Korrupsjon og bestikkelser er svært vanlig i slike saker. Respekten for kvinners rettigheter er i tillegg svært liten, og de fleste kvinner som skiller seg fordømmes av både familie og andre uansett hvor gode grunner hun skulle ha for å gå fra ektemannen. Du skal også vite at en skilsmisse ved dom, kan innebære mange års kamp i rettssystemet.

En ektemann derimot, har rett til skilsmisse fordi han er mann, og han trenger ikke å forklare hvorfor han vil skille seg. Ifølge loven skal han kun fortelle hustruen at han skiller seg fra henne, og deretter sende hustruen og lokale myndigheter en bekreftelse på skilsmisse.

I Marokko

Etter loven kan ikke kvinner selv bestemme hvem de vil gifte seg med. En verge (beskytter), som må være en muslimsk mann, skal handle på kvinnens vegne. Vergen vil som oftest være kvinnens far. Dersom kvinnen er foreldreløs, skal hun selv oppnevne en verge. I praksis betyr kravet om verge at vergen kan tvinge kvinnen til å gifte seg.

Ekteskapsalderen er 15 år for jenter og 18 år for gutter.

Ektefellene har ikke de samme rettighetene og pliktene. Familieloven gir ektemannen rett til å kontrollere hustruen. Ektemannen plikter å forsørge hustruen, og hustruen plikter da å adlyde ham. Ektemannen har juridisk rett til å kreve trofasthet av hustruen. Hustruen har ingen liknende juridisk rettighet.

Kvinneres rett til skilsmisse er sterkt begrenset. Hun kan, som i Pakistan, få nedfelt rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten. Men få kvinner får denne retten. Dessuten mener folk generelt at en kvinne plikter å adlyde ektemannen. Skulle hustruen ønske å skille seg mot mannens vilje, kan hun derfor ikke forvente å få støtte i omgivelsene.

En ektemann har krav på å få innvilget skilsmisse fordi han er mann. Han trenger derfor ikke å rettens vei. Det må en kvinne, og overfor retten må hun eksempelvis bevise følgende:

1. På grunn av mishandling klarer hun ikke å leve sammen med ektemannen. Dersom kvinnen klarer å bevise mishandling, vil retten be ektefellene å prøve å løse problemet slik at de kan fortsette å leve sammen. Dersom mishandlingen fortsetter, skal retten innvilge kvinnen skilsmisse.
2. Ektemannen har vært fraværende i mer enn ett år uten gyldig grunn og hans oppholdssted er kjent. Ifølge kvinneorganisasjoner misbrukes denne regelen, ved at mannen dukker opp etter at kvinnen begjærer skilsmisse, for så å forlate henne igjen. På denne måten forhindrer han henne i å inngå nytt ekteskap, mens mannen på sin side har juridisk rett til flerkoneri.

Hvis en kvinne oppnår skilsmisse, skal mannen gi kvinnen og barna en viss økonomisk kompensasjon. For å unngå å måtte betale noen form for bidrag, utnytter menn loven ved å gjøre samlivet så umulig for kvinnen at hun selv søker skilsmisse, som i islam kalles *kohl*. *Kohl* betyr at kvinnen frasier seg felles eiendom og økonomisk kompensasjon.

Å ta ut skilsmisse kan være en lang og kronglete vei for kvinner. Dersom mannen virkelig går inn for å stikke kjepper i hjulene, kan det ta opp til 8 år før skilsmisse er et faktum. Og i løpet av denne prosessen har mannen rett til å bestemme hvor kvinnen skal oppholde seg, for eksempel hos ektemannens familie. Dette betyr at han har full kontroll over livet hennes.

Ettersom de fleste marokkanere i Norge kommer fra konservative strøk hvor æren og kvinneskredder holdninger preger folk, betyr dette at du som marokkanske jente ikke kan forvente deg å få støtte i en krisesituasjon, verken av familie, naboer eller myndigheter.

I Tyrkia

Tyrkia har ikke et offentlig godkjent religiøst lovverk i forhold til ekteskap og skilsmisse. Den lovlige alderen for inngåelse av ekteskap er den samme som myndighetsalderen, det vil si 18 år for både jenter og gutter. Med foreldrenes tillatelse kan man inngå ekteskap 16 år gammel.

Ekteskap som ikke registreres offentlig er ugyldig. På landsbygda og i fattige bystrøk er det ikke uvanlig at imamen vier folk uten å registrere ekteskapet hos myndighetene. Dette er forbudt.

I et religiøst ekteskap har kvinnen ingen rett til arv hvis ektemannen dør. Hun kan heller ikke kreve forsørgelse hvis ektemannen skiller seg fra henne. Hun vil også få problemer med å skille seg ettersom dette ikke er akseptert sosialt sett.

Ifølge loven, har kvinner samme rett til skilsmisse som menn. Kvinners status og rettigheter i Tyrkia er generelt sett betraktelig bedre enn i Pakistan og Marokko. *Men på landsbygdene, hvor de fleste tyrkere i Norge har sine røtter, og i fattige bystrøk, er det æren som styrer folks liv, og dermed er kvinners rettigheter svært begrenset.*

I Irak

Irak er en sekulær stat, det vil si at staten ikke styres av religiøse ledere (som Iran), og lovverket er ikke basert på Koranen. Men dette er bare halve sannheten. For familieloven tar utgangspunkt i islam, og dermed er kvinners rettigheter sterkt begrenset. I tillegg er også irakere generelt preget av tradisjoner og holdninger som frarøver jenter og kvinner grunnleggende rettigheter, særlig i forbindelse med ekteskap.

Ifølge loven skal jenter og gutter ha fylt 18 år for å gifte seg. Men i praksis følges islam og profeten Muhammeds liv. Det betyr at jenter kan giftes bort så tidlig som 8-10 år gamle. Når jenter giftes så unge, inngås ekteskapet religiøst og registreres ikke hos myndighetene. Når jenta fyller 18 år, registreres ekteskapet, og det anses som gyldig.

Jenter og unge kvinner på landsbygdene har så godt som ingenting å si i spørsmål om ekteskap. Å nekte å gifte seg med den familien peker ut, er som regel nytteløst. Det anses som uhørt å sette seg opp mot foreldrenes vilje. Dette gjelder både for arabiske og kurdiske kvinner. Derfor er tvangsekteskap både vanlig og akseptert i brede lag av befolkningen.

Det er ikke akseptert at en jente eller kvinne inngår ekteskap på eget initiativ. Hun må ha en verge som gifter henne bort. Etter bryllupsnatten må bruden bevise at hun var jomfru da hun giftet seg. Hvis hun ikke kan bevise at hun var jomfru, risikerer hun å bli drept av brudgommen eller sin egen familie.

En ektemann har alle rettigheter til å skille seg. En hustru må derimot kunne bevise følgende overfor domstolen:

1. Ektemannen er impotent
2. Ektemannen er steril
3. Ektemannen lider av en smittsom sykdom

Vold aksepteres ikke som rett til skilsmisse. Koranen tolkes til at ektemannen har rett til å slå hustruen. Korrupsjon er et utbredt problem i Irak, og er også med på å gjøre det vanskelig for kvinner å vinne en rettssak om skilsmisse.

Jenter og kvinner har ikke lov til å reise ut av Irak på egenhånd, men må følges av menn i nær familie. Først når en kvinne er ferdig med å menstruere, kan hun fritt reise ut av Irak.

I India

India har ulike familielovverk for hinduer, muslimer (et for sunnimuslimer og et for shiamuslimer), sikher, og kristne. Man kan også velge borgerlig vielse, eksempelvis hvis man gifter seg med en som tilhører en annen religion. Men majoriteten av indere inngår arrangert

ekteskap, og da giftes man bort til en person med samme religiøse tilhørighet. Langt de fleste indere inngår religiøse ekteskap.

Lovverket praktiseres ulikt fra stat til stat i India. I tillegg spiller lokale tradisjoner inn på hvilke regler og rettigheter som råder. Samlet sett er det derfor vanskelig i dette heftet å legge frem en fullgod oversikt over hvilke muligheter og begrensninger som finnes.

Kvinnens status i India er generelt lav, og dette er av stor betydning for hvilke muligheter hun har når hun gifter og skiller seg. I noen stater spørres det ikke et krav om at kvinnen må samtykke ved ekteskapsinngåelsen. Ekteskapsavtalen forhandles frem og signeres av kvinnens far.

Selv om lovverket generelt krever at ei jente skal være 18 år for å kunne gifte seg, giftes de fleste bort i yngre alder. Dette skyldes det rådende æresbegrepet, at unge jenter anses å være lette og kontrollere (av svigerfamilien), og oppfatningen av at tenårerne er den beste alderen for å bære frem barn. Dessuten anses det som en økonomisk byrde å ha en ung kvinne gående hjemme.

Hinduer

Ekteskapslovverket for hinduer (The Hindu Marriage Act) gjelder for både hinduer, sikher og buddister. Jenta skal være over 18 år og gutten over 21 år når de gifter seg. Lovverket krever samtykke fra begge parter. Tvangsekteskap gir rett til annullering av ekteskapet.

At kvinner skiller seg er generelt lite sosialt akseptert i India. Men hindulovverket gir både kvinner og menn rett til skilsmisse ved dom. Da må en rekke forhold kunne bevises, som utroskap, sinnssykdom, impotens, vold, med mer. Dersom begge parter er enige i å skille seg, trenger man ikke å gå rettens vei.

Muslimer

Noen muslimer følger Hanafi-tradisjonen, andre følger Shafi-tradisjonen. Mens Hanafi-tradisjonen krever at bruden gir sitt samtykke ved ekteskapsinngåelse, gjør ikke Shafi-tradisjonen det. Hanafi-tradisjonen er utbredt i statene Gujrat, Maharashtra, deler av Tamil Nadu, og West Bengal. Men kun i Gujrat kreves at bruden gir et aktivt samtykke. I de andre statene aksepteres stilltiende samtykke.

Lovverket pålegger kvinnen å være trofast, å adlyde ektemannen, og å underkaste seg ham seksuelt.

Menn har ubegrenset rett til skilsmisse. Kvinner må derimot gå rettens vei dersom mannen nekter henne skilsmisse, og bevise misforhold som vold, utroskap, impotens, sinnssykdom med mer.

India er også plaget med korrupsjon, og dette er selvsagt med på å vanskeliggjøre kvinners muligheter til å få oppfylt de begrensede rettigheter de har.

I Somalia

Somalias lovverk er bygd på islam. I utgangspunktet kan deler av ekteskapsloven synes god. Det sies at ekteskapet er en kontrakt mellom mannen og kvinnen som har like rettigheter og plikter.

Begge må gi sitt samtykke, og ekteskapet er basert på gjensidig forståelse og respekt. Men ektemannen er familiens leder, sier loven.

Offentlige institusjoner fungerer i liten grad på grunn av årelang politisk uro. Somalia består i stor grad av stammer og klaner som følger sine egen gamle lover og tradisjoner. Folk anser det ikke som viktig at kvinnen gir sitt samtykke til å inngå ekteskap. Ved en skilsmisse vil mannen (stammen/klanen) ha rett til omsorg for barna, selv om islamsk lov sier at jenter under ni år og gutter under syv år skal bo sammen med moren.

Både kvinner og menn har rett til skilsmisse. Men i praksis har bare mannen denne retten.

4.3 Islamsk lov

Tvangsekteskap

Tvangsekteskap strider mot Koranen, ettersom begge parter skal gi sitt samtykke. Men hvis en jente verken svarer ja eller nei, skal hennes taushet tolkes som et samtykke? Ja, vil mange mene. Hvis jentas taushet skyldes at hun er redd for å si nei til ekteskapet, vil dette i Norge kalles for tvangsekteskap.

Eksemplet viser hvordan religiøse tekster og tolkninger kan misbrukes og manipuleres. Et annet vanlig misbruk er når en far krever at han er barnas verge, og at barna må adlyde vergen. Altså er det faren som bestemmer hvem datteren eller sønnen skal gifte seg med. I Pakistan har dette vært prøvd for retten flere ganger de siste årene. En ung kvinne har selv valgt ektemann. Hennes far har protestert og sagt at ekteskapet er ugyldig så lenge han ikke har godkjent datterens valg.

Holdningen om at far bestemmer og at datteren skal adlyde, er også utbredt blant andre religiøse grupper enn muslimer. Når et samfunn er svært mannsdominert og ideen om ære råder (se s.), vil både menn som er kristne, hinduer, buddhister, katolikker og jøder kunne misbruke religion og tradisjon for å beholde kontrollen over kvinner og yngre menn i familien.

Mange innvandrere i Norge mener at det er faren som er datteren og sønnens verge. Men i Norge er dette argumentet uansett ikke gyldig: En jente eller en gutt skal selv bestemme ektefelle. *At en far, mor eller bror skulle mene noe annet, og hevde at det er deres religiøse plikt og rett å bestemme hvem du skal gifte seg med, strider mot våre lover. I et demokratisk land som Norge står lovverket over religiøse tekster og tolkninger, uansett hvilken religion vi snakker om.*

Hvem kan gifte seg med hvem?

De fleste muslimer i dagens verden mener at Koranen forbyr muslimske kvinner å gifte seg med ikke-muslimske menn. Muslimske menn kan gifte seg med muslimske, kristne og jødiske kvinner, mens buddhister, hinduer og hedninger er forbudt for dem.

Disse reglene oppstod for snart 1400 år siden, da profeten Muhammed kom med det islamske budskapet. For at muslimene skulle bli mange, sterke og få makt, var det viktig at man giftet seg med hverandre. Kvinners stilling var lav, og dersom en muslimsk kvinne giftet seg med eksempelvis en kristen mann, mente man at både hun og barna måtte følge mannens religion. En

kristen eller jødisk kvinne som giftet seg med en muslimsk mann, forventet man ville følge ektemannens religion.

I Norge har folk frihet til å følge den religionen som den enkelte måtte ønske. Det aksepteres ikke religiøse forbud mot hvem som kan gifte seg med hvem. *Hvis for eksempel familien til en ung muslimsk kvinne i Norge skulle tvinge henne til å gi opp ønsket om å gifte seg med en kristen mann, er dette i tillegg brudd på straffeloven.*

I og med at ekteskapsforbudet er ulikt for kvinner og menn, bryter det med prinsippet om likestilling mellom kjønnene. Dessuten bryter forbudet også med prinsippet om likeverd mellom mennesker; for eksempel det at alle mennesker er like mye verdt uansett religiøse bakgrunn.

Demokratiske og liberale muslimer hevder at likestilling, likeverd og religionsfrihet har forrang for religiøse budskap som ble hevdet i en tid med helt andre verdier og tilstander enn i dagens samfunn. Islams ekteskapsforbud for både kvinner og menn må ses som en historisk og politisk strategi, og er derfor ikke gyldig i dagens samfunn.

Nektes skilsmisse

Menn og kvinner har lik rett til skilsmisse i Norge. Likevel opplever muslimske kvinner at selv om norske myndigheter har gitt dem skilsmisse, nekter mannen dem muslimsk skilsmisse. Dermed føler kvinnen at hun fremdeles er gift, og slik blir hun også behandlet av familie og miljø. Hun får dermed problemer med å gifte seg igjen. Vi understreker igjen at det er *ikke religiøse tolkninger som bestemmer hvem som er gift eller ikke, det avgjøres av våre lover.*

En mann som nekter hustruen muslimsk skilsmisse, kan hevde at han har rett til å gifte seg igjen. Han vil da si at Koranen tillater at en mann gifter seg med inntil fire kvinner. Flerkoneri er uansett forbudt i Norge.

4.4 FN'S erklæring om menneskerettighetene

Norge har undertegnet FN's erklæring om menneskerettighetene. Dette betyr at norske myndigheter har forpliktet seg til å sørge for at vi innfrir disse rettighetene.

Artikkel 13 sier:

1. *Enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser.*
2. *Enhver har rett til å forlate et hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land.*

Artikkel 16 sier:

1. *Voksne menn og kvinner har rett til å gifte seg og stifte familie uten noen begrensning som skyldes rase, nasjonalitet, eller religion. De har krav på like rettigheter ved inngåelse av ekteskapet, under ekteskapet og ved dets oppløsning.*
2. *Ekteskapet må bare inngås etter fritt og fullt samtykke av de vordende ektefeller.*
- 2.

KAPITTEL 5 : DEN DREPENDE ÆREN

Jente, 18 år:

Mamma sier at det viktigste for henne er min ære. Min ære er hennes ansvar. Hvis jeg mister æren, er hun og alle andre i familien ødelagt.

Gutt, 20 år:

Hadde familien min klart å kvitte seg med den syke æren, så hadde vi alle fått det mye bedre. Jeg hadde sluppet å kontrollere og spionere på søstrene mine, mamma trengte ikke å konstant bekymre seg for hva andre sier eller tror om hennes døtre, og pappa kunne begynt å smile og le isteden for å true og slå.

Jente, 17 år:

Foreldrene mine elsker æren sin høyere enn de elsker meg.

5.1 En eldgammel ide

Det æresbegrepet som mange minoriteter i Norge forholder seg til, er en eldgammel ide. Æresbegrepet oppstod i strengt mannsdominerte og autoritære stamme-, nomade- og jordbrukssamfunn. I slike samfunn er kjønnsrollene klart definerte, og kvinners status er svært lav.

Mennene er familien/stammen/klanens beskyttere og forsørgere. Kvinnene skal betale med å være lydige og underdanige. De skal ikke omgås andre menn enn nærmeste familie, fordi ingen skal kunne mistenke dem for å ha for å ha seksuell omgang med andre enn ektemannen. Menns ære handler derfor i stor grad om å kontrollere slektens kvinner.

I samfunn der dette æresbegrepet råder, finnes liten grad av offentlig trygghet som statlig rettssystem og sosiale goder. Alle behov blir ivaretatt av familien/stammen/klanen. Den som ikke underkaster seg rådende regler, blir støtt ut av fellesskapet. Å bli utstøtt er det samme som å miste alle materielle goder og all trygghet.

Ikke religion

Fremdeles eksisterer ideen om ære som en av de viktigste normene i land som er preget av jordbruks-, stamme- og nomadekultur. Dette betyr at ideen om ære finnes både i muslimske, kristne, hinduistiske og buddhistiske samfunn. Men i muslimske land vil ære forklare sterkere ut fra religion.

Ideen om ære har i utgangspunktet ingenting med religion å gjøre. Ære er en menneskefiendtlig ide som først og fremst handler om å undertrykke jenter og kvinner, og sørge for at de ikke bestemmer over egen kropp og seksualitet. Jenter oppdras derfor til å bli lydige, dydige, underdanige jomfruer som giftes bort i ung alder. Dermed er den kommende ektemannen best mulig garantert at han er den første som har seksuell omgang med henne.

Den mest "ærbare" jenta er derfor hun som ingen ville finne på å mistenke for å ha forhold til en gutt. Dette var holdningen blant de rike i Norge i forrige århundre, og denne holdningen råder

blant de fleste innvandrere fra land som praktiserer arrangert ekteskap. For arrangert ekteskap er en nødvendig konsekvens av ideen om ære: Uten ideen om ære, ingen arrangert ekteskapstradisjon. Så lenge æren råder, kan nemlig ikke jenter og gutter omgå vennskapelig og likeverdig, forelske seg i hverandre og være kjærester for så å selv finne ut om de er de rette for hverandre.

5.2 Skape frykt

Menn får altså ære ved å ha kontroll over jentene og kvinnene i familien. Slik sett er det jentene og kvinnene som avgjør om mannen har ære eller ei. Jentene og kvinnene er bærere av familiens ære. Mannen får også ære gjennom rikdom, status og makt.

Å ha ære, betyr at man er fryktet. Omgivelsene vet at familiens menn vil reagere aggressivt dersom noen skulle krenke familiens ære. Både familiens kvinner og utenforstående er en trussel mot familiens ære. Den som krenker familiens ære, risikerer derfor overgrep, i verste fall blir personen drept.

Eksempel 1:

En jente/kvinne som bryter reglene for ærbar oppførsel, viser indirekte omverdenen at det ikke er nødvendig å respektere familiens menn. Dermed opplever mennene at hun latterligjør dem. For å gjenopprette frykten og respekten - æren – straffer familiens menn henne. Slik viser de omverdenen at de er menn med ære; de skal respekteres og fryktes. På denne måten gir de også en tydelig advarsel til jentene og kvinnene i familien om hva som aksepteres og ikke aksepteres.

Eksempel 2:

En utenforstående mann krenker familiens ære ved å skape mistanke om hvorvidt en jente eller kvinne i familien er ærbar. Det kan han gjøre ved å snakke nedlatende om henne, ved å innlede et forhold til henne, eller ved å skape mistanke om at han eller andre har et forhold til henne. For å gjenopprette familiens ære, vil mennene ikke nøye seg med å straffe kvinnen. De vil også straffe mannen. Slik gir de en advarsel til andre om at den som prøver seg på familiens jenter og kvinner, vil bli straffet.

5.3 Æren råder

Ideen om ære er livshemmende for begge kjønn og alle aldre. Ungdom forteller om brødre og fettere som pålegges å kontrollere søstere og kusiner. Om mødre som kontrollerer døtre og andre unge kvinner i familien. Om mødre som kontrolleres av ektemann og sønner. Og over dem alle står familiens overhode, som enten er far, bestefar eller en annen mann i familien som er den eldste. I tillegg blir miljøet i seg selv en kontroll over familien. For den familien som ikke etterlever ideen om ære, risikerer å "miste ansikt"; å bli utstøtt.

Dette betyr igjen at en far og mor som ønsker at datteren eller sønnen skal velge partner selv, risikerer at familien blir utstøtt av miljøet her og familien i hjemlandet. Konsekvensene ved å bli utstøtt, kan oppleves som så dramatiske at foreldrene vil arrangere ekteskap for sine barn på tross av at de egentlig ønsket noe helt annet.

Mange unge forteller at så lenge ideen om ære råder, vil de aldri kunne leve et fritt og fullverdig liv i Norge. Æren vil alltid styre dem direkte eller indirekte, enten det gjelder muligheter for å

delta i aktiviteter på fritiden, ta den utdannelsen de ønsker eller velge ektefelle selv. Å frigjøre seg fra ærens makt og avmakt, er derfor helt nødvendig for at de unge eksempelvis skal kunne velge partner selv.

5.4 Frigjøring

Det er helt uakseptabelt at barn, unge og voksne lever med trussel om å bli utstøtt eller utsatt for overgrep dersom de ikke følger æreskravene. Det er helt uakseptabelt at for eksempel jenter er redde for brødrene og fetterne. At brødre føler seg tvunget til å kontrollere søstrene. At gutter har mye større frihet enn jenter, fordi jentenes ære (jomfruelighet) er så mye viktigere enn guttenes seksuelle renhet. Det er også helt uakseptabelt at mødre og fedre er redde for å bli utstøtt hvis de lar barna delta aktivt i det norske samfunnet (være "norske"), ta egne valg og kontrollere egen fremtid.

Den dagen vi i Norge klarer å kvitte oss med ideen om ære, vil vi også være kvitt de uheldige konsekvensene tradisjonen med arrangert ekteskap kan ha for den enkelte. Foreldre vil være frie til å gi barna større frihet. De slipper også byrden ved å skulle ha ansvar for å gifte bort barna. Og barn vil kunne vokse opp med større kjennskap til det norske samfunnet. Dermed blir de bedre rustet til å klare skole, utdanning og få seg arbeid. Mødre vil også få større tilgang til det norske samfunnet; de vil lære seg det norske språket, kunne ta utdanning og arbeid, og de vil bli bedre veiledere for barna.

Fedrene vil bli bedre veiledere for barna og bedre ektemenn for hustruene dersom ideen om æren forsvinner. De kan da delta i langt større grad i det norske samfunnet. De slipper å utøve negativ kontroll over hustru og barn. De slipper å være redde for hva andre måtte mene om at sønnene, døtrene eller kvinnene i familien deltar i det norske samfunnet på linje med resten av befolkningen. De slipper å oppføre seg på en måte som gjør at barna opplever at foreldrene "elsker æren høyere enn barna". De blir friere mennesker i både følelser, tanker og handlinger.

Å bli kvitt ideen om ære, er en nødvendig frigjøring for at den enkelte og familier skal kunne leve et best mulig liv i Norge. Vi tror at det er svært viktig med åpenhet om hvor ødeleggende ideen om ære kan være. Det må snakkes om i ulike forum, det må ikke feies under teppet.

5.4 Æresdrap

Det mest ekstremt utslaget av ideen om ære, er såkalt æresdrap. Æresdrap skjer også i Norge i dag.

Det første kjente æresdrapet av en mann skjedde i Drammen i 1982: En tyrkisk far og hans to sønner knivdrepte en 31 år gammel landsmann. 31-åringen hadde angivelig hatt et seksuelt forhold til den tyrkiske familiens 20 år gammel datter.

Det første kjente æresdrapet av en kvinne skjedde på Holmlia i Oslo i 1988: En 23 år gammel pakistaner skjøt og drepte sin høygravide søster og hennes norske ektemann. Søsteren hadde giftet seg mot broren og farens vilje.

Politiet i Arendal mistenker også at en norskpakistansk jente på 21 år fra Grimstad, ble drept under opphold i familiens landsby i Pakistan i 1995. Hun skal ha nektet å gifte seg med fetteren sin.

KAPITTEL 6: ARRANGERT EKTESKAP

”Aisha” 20 år:

"Det er bare en bløff at det er forskjell på arrangert ekteskap og tvangsekteskap. For hvis du sier nei til arrangert ekteskap, da starter presset og volden."

"Når foreldre sier at de skal finne en flott ektefelle til deg fordi de er så glad i deg, da snakker de ikke av kjærlighet men av ren redsel for at du skulle bryte tradisjonen med arrangert ekteskap"

Et ekteskap er arrangert når det inngås på bakgrunn av avtale mellom andre parter enn de som gifter seg. Det vil si at det er familien som peker ut det de mener er en god kandidat for datteren eller sønnen.

Det vanlige er at de som skal gifte seg ikke kjenner hverandre, og de skal ha minimal kontakt før bryllupet. Når bruden og brudgommen ikke har sett hverandre før seremonien, anses dette for å være det "reneste" - det mest ærbare. Da er man sikre på at ekteskapet ikke er inngått fordi paret er forelsket og begjærer hverandre.

6.1 Hvorfor arrangert ekteskap?

Arrangert ekteskap er en gammel tradisjon som er utbredt i store deler av Asia, Afrika, Midtøsten, og i europeiske land som Makedonia, Albania og Kosovo. Med innvandringen til Norge er arrangert ekteskap blitt en del av vår kultur også.

Tradisjonen har sitt utspring i samfunn der menn hadde en svært dominerende rolle, og hvor folk er avhengig av familien/stammen/klanen for å bli beskyttet og forsørget. I et samfunn uten offentlig sosial og rettslig trygghet, har man kun sine egne å stole på. Derfor er det viktig å knytte bånd til andre gjennom ekteskap, og slik oppnå sosial status og økonomisk gevinst. Eller man giftes bort til en i slekten for at verdier skal beholdes blant sine egne.

Den som er gifteklar, kan ikke handle ut fra egne følelser og behov, men må ta hensyn til hva som tjener fellesskapets beste. Dette gjelder både for gutter og jenter.

Norge er et moderne industrisamfunn, der staten plikter å hjelpe syke, gamle, arbeidsløse, og dem som utsettes for urett og overgrep. Myndighetene plikter altså å forsørge og beskytte den enkelte som trenger det. Derfor er ikke arrangert ekteskap en nødvendig tradisjon for at folk skal kunne få et trygt liv. Men hvorfor vil foreldre fortsette tradisjonen her i Norge? Det handler om flere ting:

1. Menns kontroll over kvinner. Foreldrene er selv oppdratt til at gutter og menn er familiens overhoder, og at jentene og kvinnene skal adlyde og underordne seg. Disse holdningene lever i beste velgående i brede lag av innvandrerbefolkningen. De fleste familiene her har nær

kontakt med familie i hjemlandet som også har klare meninger om kvinner og menns ulike roller. Slik sett vedlikeholdes medbrakte tradisjoner og verdier.

2. Foreldrene har selv giftet seg arrangert. Personlig kjenner de ikke til andre alternativer, og mener at kjærlighetsekteskap er risikabelt. Dersom sønnen eller datteren skulle bli skilt, noe mange mener er et svært sannsynlig resultat av kjærlighetsekteskap, er de bekymret for hans eller hennes fremtid. De vet at miljøet og familie i hjemlandet kan snu ryggen til dem.
3. Foreldrene er fostret opp med negative holdninger til ekteskap inngått på bakgrunn av kjærlighet.
4. Det er vanskelig å gi fra seg makt, og den familiefaren som skulle la hustruen og barna bryte tradisjoner knyttet til ekteskap og kjønnsroller, risikerer å bli utstøtt av miljøet her og familien i hjemlandet.
5. Foreldre oppfatter det vestlige samfunnet som "moralsk forkastelig" på grunn av kvinners seksuelle frihet, det høye antallet skilsmisser og barn som bor hos en av foreldrene. Arrangert ekteskap anses som en forsikring mot dette.

6.2 Hente-ekteskap

De fleste jentene og guttene giftes bort i foreldrenes hjemland (se statistikk side x). Hvorfor giftes de ikke bort til her i Norge?

1. De fleste land der arrangert ekteskap er en utbredt tradisjon, tilhører den fattige verden, og mange ønsker å flytte til Vesten. Ved å gifte bort datteren eller sønnen i hjemlandet, har ektefellen rett til å få opphold i Norge (familiegjenforening). Det kreves kun at ekteskapet er gyldig inngått og at begge parter har fylt 18 år for å få familiegjenforening. Både jenter og gutter blir en form for vare i en handel om opphold i Vesten. Særlig jentene forteller at når de er på besøk på foreldrenes hjemsted, "*stiller unge menn seg i kø for å få gifte seg med oss. De er ikke interessert i ekteskapet i seg selv, men oppholdstillatelse i Norge.*"
2. Svært mange familier bruker dagens regler til å hjelpe familiemedlemmer til Norge. Dette er av grunnene til at så mange giftes bort til fetter/kusine eller andre slektninger. Kravet om å være lojal mot storfamilien er sterkt. Derfor er det vanskelig for en far her i Norge å si nei til å gifte bort datteren til eksempelvis brorens sønn i hjemlandet. Broren mener det er en familieplikt å hjelpe sønnen hans til et bedre liv i Norge.
3. Foreldrene mener at gutter og jenter i Norge med samme etniske opprinnelse, er for påvirket av norsk kultur til at de er skikket som ektefeller. Jentene er for "frie", for "selvstendige", og det kan bli vanskelig å få henne til å gå inn i den tradisjonelle kvinnenrollen (stille hjemme for mann og barn, adlyde mannen og andre i storfamilien). Guttene her har for dårlig oppdragelse i den forstand at de ikke har respekt for de eldre, de tar ikke ordentlig utdanning og mange av dem er mer eller mindre kriminelle, sier foreldre. Med andre ord; guttene her er ikke til å stole på. De vil ikke kunne ta det tradisjonelle ansvaret for å forsørge og beskytte familien og videreføre verdier og tradisjoner fra hjemlandet.

4. Ved å finne ektefelle i hjemlandet, mener mange at de sikrer at tradisjoner og verdier videreføres til neste generasjon. Man unngår fornorskning, miljøene "pakistaniseres"/"marokaniseres" osv.
5. Innvandregutter forteller rett ut at de ikke vil gifte seg med jentene her. Jentene er ikke "skikkelige", sier de. Med dette mener de først og fremst at jentene ikke er "jomfruelige og underdanige". Ved å la seg gifte bort i foreldrenes hjemland, forventer de å være garantert en "ren, urørt og underdanig" jente.

6.3 Giftermål i ung alder

Mange jenter giftes bort i alderen 16-20 år. Hvorfor?

1. Ved å vente til hun er eldre, er det sjanser for at jenta vil ta kontroll over eget liv og egen fremtid. Foreldrene frykter særlig at hun forelsker seg og ønsker å gifte seg av kjærlighet.
2. Ved å utsette giftermål, øker risikoen for at jentas ære "tilsøles".
3. Mange foreldre opplever det som en enorm lettelse den dagen de gifter bort datteren, for da er det ektemannen som overtar byrden med å vokte hennes ære.
4. Foreldre anser det ikke som viktig at datteren fullfører utdanning og blir selvforsørgende. Hennes rolle er først og fremst å gifte seg, få barn og stelle hjemme. Det er ektemannen som skal forsørge familien.

6.4 Tvangstradisjon

Slik tradisjonen med arrangert ekteskap fungerer, inngås så godt som alle ekteskapene under større eller mindre grad av tvang.

1. De unge kan ikke fritt velge om de vil gifte seg arrangert som sine foreldre, eller om de heller vil gifte seg med en partner de selv har funnet frem til. *Ungdom opplever både psykisk, fysisk og sosial tvang om å følge foreldrenes ekteskapstradisjon. Kjærlighetsekteskap er forbundet med sterke tabu.* Både jenter og gutter forteller om tvangen, og mange sier at de er redde for å følge sine følelser hvis de skulle forelske seg. Noen sier til og med at de aldri ville våge tanken på å la egne følelser avgjøre valg av fremtidig ektefelle. De vet at dersom de lever ut forelskelsen og sier nei til foreldrenes tradisjon, risikerer de å bli utstøtt, banket opp eller tatt med til familiens hjemland og giftet bort i all hast.
2. Ungdom forteller også at de er redde for å bli drept av familien hvis de skulle ha en kjæreste som de ønsker å gifte seg med. Historier om slike drap kjenner de fleste til, og disse historiene avskrekker mange fra å se andre alternativ enn å følge tradisjonen. Andre sier at de er glade for at de ikke føler noe for en annen. En dag skal de giftes bort likevel, det er umulig å unngå det. Derfor hadde det vært mye verre hvis de var glad i en annen, forteller de.

Avskrekker barna

Fra barn er små kan det foregå en utstrakt manipulasjon om hvor flott arrangert ekteskap er, og hvor forferdelig og risikabelt kjærlighetsekteskap er. Barna innprentes at de må følge tradisjonen,

uansett hva fremtiden måtte bringe. Det understrekes at arrangert ekteskap er den beste løsningen, og at siden foreldre har lang livserfaring, er de best kvalifisert til å peke ut ektefelle for barna. Uttrykk som: "Vi vet best", og "du har å gjøre som vi bestemmer", går igjen.

Ungdom forteller at de allerede i barneskolealder får høre at de mister familien eller blir tvangssendt til foreldrenes hjemland dersom de trosser tradisjonen. I mer ekstreme tilfeller fremsettes voldelige trusler hvis barna skulle gå imot foreldrenes vilje.

En annen velbrukt metode for å skremme barna bort fra å velge partner selv, er å vise til det foreldrene opplever som negativt i det norske samfunnet. De negative trekkene overdramatiseres:

1. Nordmenn behandler sine eldre dårlig. De gamle plasseres bort på aldershjem. Slik ender også ditt liv hvis du ikke gjør som oss og gifter deg arrangert. Du vil bli alene, ingen vil bry seg om deg.
2. Norske jenter har sex før de gifter seg. Har du også tenkt å bli en hore?
3. Norske jenter får barn utenfor ekteskap og ungene vokser opp uten mor og far. Ungene blir ødelagte og kriminelle.
4. Norske ekteskap ender i skilsmisse, men se på våre ekteskap; de holder.
5. Du kan aldri bli norsk. Du er somalier (eller marokkanere osv) som oss. Ikke tro noe annet.

I tillegg sies det at norske familier generelt ikke holder sammen. Nordmenn arrangerer ikke familiefest og annen moro, og det vises til de store familiesammenkomstene, bryllupsfestene og annen festivitas som er en del av foreldrenes kultur. Alt dette vil den som bryter med ekteskapstradisjonen miste.

Å snakke om kjærlighet mellom mann og kvinne anses som usømmelig, og diskusjon om seksualitet er ikke-eksisterende. Fjernsynet slås av når det vises vestlige kjærlighetsfilmer. Generelt vil alt som kan henlede barna og de unges tanker på lidenskap mellom unge eller voksne mennesker, avises og fordømmes.

6.5 Mytene

Det er mange myter om arrangert ekteskap. Her er noe av de vanligste:

1. Arrangert ekteskap er som en kjele vann som settes på en kald kokeplate. Kokeplaten slås på, og sakte men sikkert varmes vannet til det koker. Kjærlighetsekteskap derimot inngås når vannet i kjelen koker. Sakte men sikkert avkjøles vannet, og ekteskapet ender med skilsmisse.

Motargument: Det er en vel så stor tvang om å holde ut i et arrangert ekteskap som å gå inn i det. Skam og tabu rundt skilsmisse var utbredt i Norge inntil for rundt 30 år siden. Særlig kvinner var sosialt pålagt å holde ut i ekteskapet, nærmest uansett hvor vondt og vanskelig det måtte være. En kvinne som ønsker å skille seg fra et arrangert ekteskap, blir oftest utstøtt av familien og miljøet, og hun kan i verste fall bli drept. Det har vi flere eksempler på de senere år i Norge. Også menn som vil skille seg risikerer å møte sterk motstand fra sine egne.

2. Vi gir kun råd og veiledning, og barna står fritt til å si nei til ektefeller som vi foreslår.

Motargument: Hvor mange kandidater kan ei jente avvise før hun mistenkes for å være for egenrådlig, det vil si et dårlig hustruemne? Hvor mange kandidater kan hun avvise før hun mistenkes for å ha et hemmelig forhold? Eller før hun mistenkes for ikke å være jomfru? Hvis de unge står fritt til å avvise foreldrenes forslag, betyr det at barna selv kan velge hvem de vil gifte seg med?

Den perfekte datteren stiller aldri spørsmål ved foreldrenes valg. Den perfekte datteren sier derfor ja til første kandidat som foreldrene presenterer. Det gjør også en veloppdragen sønn.

3. Like barn leker best. Derfor finner vi ektefelle til barna våre i hjemlandet.

Motargument: Hvor sannsynlig er det at unge som har vokst opp i Norge er på bølgelengde med ungdom vokst opp i en helt annen kultur? Er ikke gutter og jenter som er vokst opp i Norge mer å regne som "like barn"?

Vil ikke ungdom som har vokst opp her og kjenner norsk språk og kultur, ha bedre forutsetninger for å få samlivet til å fungere? Og barna som fødes i ekteskap der begge foreldrene kjenner det norske samfunnet, vil ikke disse barna ha større sjanser for å mestre oppvekst, skole og utdanning, enn barn med bare en forelder som kjenner Norge?

4. De unge sier selv at de vil følge foreldrenes tradisjon med arrangert ekteskap. De sier det er frivillig, og at de stoler på at foreldrene er best rustet til å gjøre et riktig valg for dem. Når de sier dette, må vi stole på at det stemmer.

Motargument: Mange unge som uttaler seg om arrangert ekteskap, vil forsvare tradisjonen. Forsvaret kan handle om at de sier det som forventes, det som er tillatt. Den som går mot tradisjonen, risikerer å bli møtt med represalier. Dessuten er det ikke lett å ta avstand fra tradisjonen, hvis man opplever at det ikke er mulig å velge den bort uten store konsekvenser. Mange unge vil derfor bevisst eller ubevisst forsvare arrangert ekteskap fordi de ikke ser et annet alternativ. De opplever at arrangert ekteskap er deres skjebne.

6.6 Diskriminerende tradisjon

I et demokrati som Norge, er disse verdiene sentrale:

1. Likeverd mellom mennesker uansett etnisk, religiøs eller sosial bakgrunn.
2. Likestilling mellom kjønnene.
3. Religionsfrihet.
4. Ytringsfrihet.

Tradisjonen med arrangert ekteskap bryter med alle disse verdiene.

Angående 1: Likeverd mellom mennesker uansett etnisk, religiøs eller sosial bakgrunn. Når det letes etter kandidater, foretrekkes de som har samme etniske, religiøse og sosiale bakgrunn. Dette betyr at familien til en marokkansk gutt, vil gifte sønnen bort til en marokkansk jente. Jenta bør dessuten ha samme sosiale bakgrunn. Familier leter altså etter ektefelle som har samme etniske,

religiøse og sosiale bakgrunn som sønnen eller datteren. Alle andre kandidater regnes som uaktuelle og uverdige. Dette kalles diskriminering.

Angående 2: Likestilling mellom kjønnene.

Allerede før ekteskapet inngås bryter tradisjonen med arrangert ekteskap prinsippet om likestilling. En jentes ære – seksuelle uskyld – er langt mer viktig enn guttens. Jentas verdi som mulig hustru, vurderes ut fra om hun er underdanig og jomfruelig. Det kreves ikke at en gutt skal være uten seksuell erfaring før han gifter seg. Derfor har han langt større frihet i oppveksten enn en jente har. I tillegg er kjønnsrollene klart definert i et arrangert ekteskap. Ektemannen plikter å forsørge og beskytte hustruen og barna. Han er hjemmets leder som hustruen skal adlyde.

Angående 3: Religionsfrihet.

Så lenge bare de som har samme religiøse bakgrunn kan gifte seg, er dette brudd på religionsfrihet. Muslimske jenter er også pålagt et religiøst forbud mot å gifte seg med andre enn muslimske menn. Og muslimske menn har forbud mot å gifte seg med andre enn muslimske, jødiske eller kristne kvinner.

Angående 4: Ytringsfrihet.

Når ungdom og foreldre som er *mot* tradisjonen med arrangert ekteskap og *for* kjærlighetsekteskap, ikke kan hevde dette uten å risikere å bli utstøtt eller møte andre former for straff, brytes retten til å kunne si sin mening.

6.7 Norsk historie

Tidligere tiders norske kvinner og menn med slet med liknende konflikter i forbindelse med arrangert ekteskap. Blant de rike i Norge i forrige århundre, var nemlig arrangert ekteskap en tvangstradisjon som påførte særlig mange unge jenter store lidelser. Jenter ble oppdratt til å være kyske, jomfruelige og underdanige, og de ble ofte giftet bort i ung alder. Foreldre valgte ektefeller til jentene ut fra økonomiske hensyn og for å knytte bånd til familier i maktposisjoner. For eksempel ville en gårdeier gifte barna med barn av en annen gårdeier. Det var heller ikke uvanlig med søskenbarnektenskap for å beholde verdier i familien.

De mange tragiske og ulykkelige skjebnene, som ofte ble et resultat av tvangspåførte ekteskap, var et viktig tema for våre største forfattere på 1800-tallet. Camilla Collett skrev den første romanen i norsk historie om hvordan ekteskapstradisjonen ødela jenters liv. I boken *Amtmannens døtre* (1854-55), forteller hun om hvordan de fire døtrene i familien oppdras til å bli perfekte hustruer: De læres grundig opp til at jenter må legge bånd på sine følelser, og som Camilla Collett skrev, ”om mulig utrydde dem i tide”, for selvfornektelse er jenters ”skjønneste dyd”. Alle jentene ble giftet bort i tur og orden, og levde ulykkelige liv fordi de fortrenget evnen til å elske et annet menneske. De godtok viljeløst den sosialt aksepterte meningen om at kvinner kall er å giftes bort for å bli forsørget.

Camilla Collett fikk mye negativ kritikk for boken sin. Folk sa at hun overdrev, og mange mislikte at hun var kritisk til verdier og tradisjoner som de hadde fulgt i generasjoner. En kvinne burde ikke klage, sa folk. En kvinnes religiøse forpliktelse var å lide, tåle og tie.

Collett slo tilbake og sa at hennes bok vel så gjerne kunne vært kalt *Et lands døtre*: ”I mitt lange liv, tilbrakt under disse forhold, hadde jeg ikke opplevd annet enn tragedier rundt om i familiene, ei heller, så langt som sagnet strakte seg tilbake, hørt berette om annet.”

Om hvilke muligheter kvinnen hadde for å bli lykkelig i et arrangert ekteskap, sa Collett: ”... således som vårt samfundsreglement er ordnet og vedtatt, beror den kvinnelige lykke kun på en mulighet, et blott og bart treff, omtrent like så beregnelig som utfallet av en trekning når man har lodd i det store, garanterte statslotteri.”

6.7 Bryllupsnatten

Hvor smertefull unge og uvitende jenter kunne oppleve bryllupsnatten, opptok forfatteren Amalie Skram. I boken *Forrådt* (1892), forteller hun om den fortvilte, forskremte og uvitende Aurora som 17 år gammel må gifte seg med en langt eldre mann. Hun får sjokk når hun forstår at hun må dele seng med ham.

Amalie Skram har i private brev i detalj beskrevet sin egen bryllupsnatt: ”Så forfærdet jeg blev da jeg merket han sov trygt, mens jeg lå der i en sådan tilstand, syg på sjæl og legeme, forrevet indvendig og udvortes, men alligevel glad for at han sov, og angst for at puste så han skulde vågne og begynde forfra igjen.”

At mannen har seksuell råderett over hustruen, er en holdning mange minoritetsjenter gjenkjenner. Jenter forteller også at de må bli gravide før de får lov til å reise hjem til Norge etter å ha blitt giftet bort. Familien og ektemannen mener at graviditet er en forsikring mot at hun vil skille seg når hun kommer tilbake til Norge.

Også guttene opplever seksuelt press. Enten gutten har lyst eller ei, forventer omgivelsene at han skal ha sex med jenta som han er blitt giftet bort til.

Frigjøringen

Norske kvinner og menns lange frigjøringskamp fra disse undertrykkende tradisjonene og verdiene, handlet om særlig tre forhold:

1. Kamp mot den destruktive og undertrykkende kvinnerollen som begrenset kvinner til å være mor og hustru, og som betraktet kvinnens følelsesliv og personlighet som uviktig.
2. Kvinner tok inntektsgivende arbeid. De var ikke lenger avhengige av å gifte seg for å bli forsørget.
3. De sterke klasseskillene forsvant og dermed forsvant også de strenge reglene for hvem som kunne gifte seg med hvem.

Med unntak av enkelte strenge kristne sekter i Norge, står norske kvinner og menn i dag stort sett fritt til å velge livspartner. Men med innvandringen til Norge de siste 30 årene, har vår egen historie innhentet oss. Minoritetsjenter og -gutter som ønsker frihet til å leve et mer moderne liv enn foreldrene, tvinges til å følge tradisjonen. For de unge handler frihet om kontroll over egen kropp og fremtid - om retten til å velge partner. For foreldrene medfører dette behovet for frihet redsel for å miste kontrollen over de unge – redsel for å miste sin egen ære.

KAPITTEL 7: "DU KAN FÅ DET KJEMPEGODT!"

Hum har fått nytt navn og bor på hemmelig adresse. Hun har sikkerhetsalarm knyttet til politiet. Hun har mistet kontakten med familien sin. De ønsker henne død. Likevel sier Jeanette: Jeg har aldri hatt det så godt som nå. Jeg har det kjempebra!

Jeanette er en av de mange som valgte å bryte med familien sin for å redde seg ut av tvangsekteskap og mishandling. 17 år gammel flyttet hun alene hjem til Norge etter syv års tvangsopphold i familiens hjemland.

- Da jeg var ti år gammel, spurte jeg mamma om jeg kunne gifte meg med en norsk gutt. Hun avfeide spørsmålet mitt kontant. Lille, nysgjerrige meg spurte videre. Men hvis jeg likevel gifter meg med en norsk gutt, hva skjer da? Mamma svarte: Da kutter vi deg i små biter og putter deg i fryseren. Jeg ga meg ikke og fortsatte: Men da tar politiet dere og putter dere i fengsel. Nei, svarte mamma, de vil ikke lete etter deg, for vi sier bare at vi har sendt deg til vårt hjemland, forteller Jeanette.

En uke senere dro hele familien tilbake til hjemlandet. Jeanette skulle "reddes", hun skulle bli en lydig jente som ikke stilte spørsmål ved familiens tradisjoner og verdier.

"De ville det beste for meg"

Jeanette opplevde mye vold hjemme i oppveksten. Slag og spark var en del av hverdagen. Og slagene falt enten hun hadde gjort noe eller ei.

- Som mange andre foreldre mente de at de ga meg det beste. At det var riktig å oppdra meg med vold. De visste ikke bedre, for det er slik de selv er oppdratt. Derfor kan jeg ikke anklage dem. Men det som de mente var det beste, var ikke godt for meg. Jeg savnet alltid trygghet og kjærlighet, fortsetter Jeanette.

I familien hjemland ble hun oppdratt til en å bli en pliktoppfyllende og adlydende jente.

- Jeg husker godt at jeg tenkte: Blir jeg så løssaktig og horete som de sier, hvis jeg tar egne valg? Med årene ble jeg slik de ville ha meg: Jeg protesterte aldri, jeg aksepterte det de sa og alt de ba meg om å gjøre. De hadde manipulert meg til å like deres verden. Da jeg 6 år gammel ble fortalt at de hadde funnet en ektemann til meg, svarte jeg som jeg skulle: "Dere vet best." Først dagen etter bryllupet og etter at han hadde voldtatt meg, så jeg ansiktet til ektemannen min.

Jeanette var hushjelp for svigerfamilien og sexleketøy for for ektemannen. Livet var et mareritt. Hun kunne ikke tro at dette skjedde med henne.

- Jeg søkte hjelp hos foreldrene mine.: "Han er din mann nå. Han eier deg. Det er for sent, du må holde ut ellers så ødelegger du æren vår", fikk jeg til svar.

Jeanette ble gravid. Men de daglige voldtektene medførte at hun sto i fare for å miste barnet.

- Han hadde tatt fra meg alt, han brukte meg akkurat som han lystet. Nå skulle ha ta fra meg det lille barnet som hadde begynt å vokse i meg og som jeg hadde begynt å føle kjærlighet for. Jeg hadde gjort alt i hele livet for å oppnå kjærlighet hos foreldrene mine. De ville aldri akseptert at jeg skilte meg. Nå når jeg var blitt gravid, ønsket familien at jeg skulle dra tilbake til Norge. Her

ville jeg få masse penger, nedkomststønad og barnetrygd. Og så skulle jeg hente ektemannen min hit. Jeg ble benyttet som et levende visum.

"Fortjener å få det godt"

Tilbake i Norge bodde Jeanette på mødre hjem, og fødte en datter. Jeanette var svært dårlig på grunn av langvarig systematisk mishandling fra ektemannen sin. Hun ville ikke hente han til Norge. Jeanette fortalte sine foreldre at hun ville få enda mer penger fra den norske staten, hvis hun var skilt. Derfor gikk foreldrene med på at hun skilte seg, hun kunne jo likevel være gift på muslimsk vis... Men Jeanette var fri – og tilbake i Norge. Da foreldrene skjønnte at Jeanette ikke hadde til hensikt å hente (eks)mannen til Norge, begynte de å manipulere henne til å heller gifte seg med en fetter. Det kunne berge familiens ære. Jeanette likte fetteren sin, men hun ønsket ikke å gifte seg med han. Da truet familien hennes med å drepe henne.

- Jeg var livredd. Flere menn i familien min både i Norge og i hjemlandet sa de var rede til å drepe meg. jeg anmeldte dem til politiet og søkte flukt på krisesenter.

I løpet av de siste årene har Jeanette sakte men sikkert bygd seg opp et nytt liv, sitt eget liv. Hun bor i egen leilighet sammen med sin datter. Selv om hun har sine tilbakeslag, så er livet i sum veldig mye bedre enn før.

- Å frigjøre seg gjør vondt. Det er som å lære å leve på nytt. Det er som å stå fanget i bunnen av en dal, omgitt av høye fjell som føles umulig å klatre over. Og du vet ikke noe om livet på den andre siden av fjellene. Du er fortalt fra du er liten at Norge og nordmenn skal du ikke ha noe med å gjøre. Du er manipulert til å tro at det norske samfunnet er moralsk forkastelig, og at nordmenn aldri vil bry seg om deg. Du er fortalt at prøver du å bli "norsk" er du hore, men er du som oss er du madonna. Slik er det ikke. Livet er ikke svart/hvitt. Å frigjøre seg kvelende tradisjoner og undertrykking, betyr ikke at man skal oppsøke moralsk forfall. Det betyr tvert om at man kan søke moralsk frihet. Ungdom som meg skal vite at de har rett til å søke sin egen identitet. Du har rett til å kreve respekt. Og de skal vite at de kan klare å bryte ut og ta ansvar for sitt eget liv og sin egen fremtid. Det er ikke sant som foreldrene våre sier, at vi ikke kan klare oss uten dem. Vi kan hvis vi må.

- Jeg har fått masse hjelp i det norske samfunnet. Jeg har mange gode venner, både norske og andre. Jeg har aldri hatt det så godt som i dag. Jeg har det kjempebra! Det betyr ikke at jeg ikke har nedturer. Men jeg kommer meg opp igjen. Jeg vil at andre jenter og gutter skal vite at de også kan klare det. At de også kan få det kjempebra. Det fortjener de!, sier Jeanette.

(Vil du har kontakt med Jeanette? Hennes e-post er: jeanette@rights.no)

FOR DEG SOM VIL LESE MER

(Se også [aktuell litteratur](#))

"Min tro, din myte" og "Halvmånens hemmeligheter" av Walid al-Kubaisi

"Mulighetenes barn. Å vokse opp med to kulturer" av Loveleen Kumar

"Izzat – for ærens skyld" av Nasim Karim

"Ære og skam" av Naser Khader

”Mashallah – en reise blant kvinner i Pakistan” og ”Hellig tvang – unge norske muslimer om kjærlighet og ekteskap” av Hege Storhaug